

УДК 553.3/9(477.81)

РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА СИРОВИННОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

А. М. Столярчук

студентка 4 курсу, група ГР-41, навчально-науковий механічний інститут

Науковий керівник – к.т.н., доцент В. О. Козяр

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті проведено аналіз мінерально-сировинного комплексу України, зокрема Рівненської області. Оцінено запаси в області та розглянуто перспективи подальшої розробки родовищ корисних копалин. Виділено основні проблемні питання розвитку мінерально-сировинної бази.

Ключові слова: видобуток, родовище, мінеральні ресурси, сировина, корисні копалини.

В статье проведен анализ минерально-сырьевого комплекса Украины и в частности Ровенской области. Оценены запасы в области и рассмотрены перспективы дальнейшей разработки месторождений полезных ископаемых. Выделены основные проблемные вопросы развития минерально-сырьевой базы.

Ключевые слова: добыча, месторождение, минеральные ресурсы, сырье, полезные ископаемые.

The article analyzes the mineral complex of Ukraine and in particular Rivne. Reviewed reserves in the region and examined prospects of further development of mineral deposits. The main problem areas of the mineral resource base.

Keywords: extraction, deposit, mineral resources, raw material, minerals.

Основою економіки колишнього СРСР був мінерально-сировинний сектор. При цьому Радянський Союз – це була єдина держава світу, забезпечена розвіданими запасами практично усіх видів корисних копалин, з розпадом якої скоротилась і мінерально-сировинна база незалежної України, з'явився дефіцит окремих видів сировини. В умовах ринку знизилась ефективність гірничодобувного підприємства, змінилися вимоги до балансових запасів. Однак, вклад мінерально-сировинного комплексу в економіку України залишається значним і складає біля 50% внутрішнього валового продукту [1].

У пізньому протерозої на різних ділянках Східноєвропейської платформи (СЄП) проявився траповий магматизм. На сьогодні максимальний розвиток продуктів магматизму відомий в районі південно-західної частини платформи, на території Волині, в суміжних районах Східної Польщі та Південно-Західної Білорусі. Як і в більшості трапових провінцій світу, тут виділяються ефузивна, вулканокластична, вулканогенно-осадова і гіпабісальна формації основних порід, які утворюють широкі покривні споруди і пластові інтрузивні тіла в неопротерозойському чохлі платформи. Сучасна їх площа складає, приблизно, 140 тис. км², а разом з пірокластичними формаціями – близько 200 тис. км², хоча первинне поширення могло бути більшим. Геологічні дослідження, виконані останніми роками в рамках ГДП-200, ГГД-50 і при пошуках стратегічних видів сировини на Рівненщині, а також аналіз робіт [2, 3] показали, що нижньовендські трапи західного краю СЄП неоднорідні за мінералогічним складом, будовою, структурними планами, стратиграфічною та тектонічною позиціями.

Виявлена неоднорідність визначає нові підходи до пошуків у трапах регіону стратиформних покладів корисних копалин, відомих серед ефузивних і вулканокластичних порід нижнього венду на Волині і в Південно-Західній Білорусі [4].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Мінерально-сировинний сектор досліджували ряд вітчизняних вчених. Насамперед: Черней Е.І., Калько А.Д., Маланчук З.Р., Лустюк М.Г., Боблях С.Р., та інші.

У зв'язку з військовими діями на Сході України та окупацією Автономної Республіки Крим змушені призупинити свою роботу багато кар'єрів та шахт, що були передовими та істотно впливали на економіку держави. В силу даних обставин, виникла необхідність у переоцінці запасів та розробці існуючих кар'єрів, які розміщені в Рівненській області. Метою даної роботи є оцінка існуючих запасів та перспектива видобування родовищ корисних копалин Рівненської області, що на даний час є актуальним.

Мінерально сировинна база – сукупність родовищ корисних копалин, у тому числі техногенних, а також відходів видобування та переробки копалин, придатних для промислового використання. В Україні мінерально-сировинна база представлена значною кількістю різноманітних корисних копалин і джерел їх видобування, порівняно з іншими країнами подібного обсягу вона належить до таких, що мають середню кількість і різноманітність невідновлюваних мінеральних ресурсів. Але серед них чимало таких, яких не вистачає як для власного використання, так і для виходу на світовий ринок. За різноманітністю та багатством мінерально-сировинних ресурсів Україна випереджає такі розвинуті країни, як США, Канада, Велика Британія, Франція та ін. В Україні виробляється майже 5% світового обсягу мінерально-сировинних ресурсів. До України потрапляє понад 14% загальносвітових запасів залізних руд, понад 43% – марганцевих руд [5].

Порівняно з державами СНД, Україна має найбільші запаси титану, цирконію, урану, літію, а з нерудних копалин – графіту, каоліну, вогнетривких глин, сірки, калійних солей, декоративного каменю тощо. За видобутком вугілля, марганцевих і залізних руд, титану, графіту, каоліну Україна належить до провідних країн світу. Водночас дефіцитними є більшість кольорових металів (хром, алюміній, свинець, цинк, мідь, вольфрам, молібден, нікель, олово та ін.) [6].

Мінерально-сировинна база Рівненщини здебільшого представлена будівельними сировинами (табл.1), серед яких переважають родовища каменю будівельного, пісків, суглинків, крейди. В якості будівельного каменю широко використовуються інтрузивні та ефузивні породи: граніти, гранодіорити, базальти тощо. Подрібнений камінь (бутовий і щебінь) використовується в області, переважно як заповнювач бетону, шляховий щебінь - для спорудження фундаментів і будівель. За останніми даними залишкові запаси будівельного каменю складають більше 500 млн м³. При видобутку на рівні 2,0-2,5 млн м³ в рік, існуючі виробничі потужності підприємств з переробки сировини забезпечені майже на 200 років.

На Рівненщині розташовані унікальні родовища базальтів, які за своїми фізико-механічними та хімічними властивостями придатні як для архітектурно-будівельних виробів, так і для виготовлення з них базальтового волокна і мінеральної вати.

Поряд з базальтами широке розповсюдження мають туфи – продукти виверження вулканів. Прогнозні ресурси туфової сировини на Рівненщині становлять сотні млн т, тобто є «практично невичерпні». Це нетрадиційні для регіону корисні копалини, які рекомендовано використовувати для підвищення родючості та детоксикації радіоактивно забруднених ґрунтів, в якості мінеральних домішок до кормів худобі та птиці, легких пористих наповнювачів тепло та звукоізоляційних матеріалів.

Мінерально-сировинні ресурси Рівненської області станом на 1 січня 2015 року [7]

Види корисних копалин	Кількість родовищ		Одиниці виміру	Запаси
	в т.ч. на балансі	освоєно промисл.		
Торф	125	12	тис. т	135891
Агрохімічна сировина (фосфорити)	1	1	тис. т	3536
Карбонатна сировина для ґрунтів	2	1	тис. т	2140
Польовий шпат	3	1	тис. т	342
Каолін	2	1	тис. т	3865
Цементна сировина	2	1	тис. т	392538
Скляна сировина	2	1	тис. т	2904
Крейда будівельна	5	3	тис. м ³	31443
Камінь лицювальний	7	5	тис. м ³	10868
Камінь будівельний	43	35	тис. м ³	661709
Пісок будівельний	27	13	тис. м ³	66579
Цегельна сировина	51	12	тис. м ³	47835
Сировина для мінеральної вати	4	2	тис. т	428172
Дорогоцінне каміння (бурштин)	3	2	т	128
Мінеральні води	6	4	м ³ /добу	1736
Прісні води	36	21	тис. м ³ /добу	429
Сапропель	37	2	тис. т	7655
Разом:	356	115		

До 2012 року випуск продукції галузі в області демонстрував позитивну динаміку, проте у 2012 році у галузі був зафіксований спад. За 2015 рік виробництво продукції видобувної промисловості дещо знизилось – на 6 % порівняно із відповідним періодом 2014 року (рис. 1). Загалом за останні п'ять років в області розвідано 6 нових родовищ будівельного каменю, 7 – піску та одне родовище бурштину. Збільшився приріст запасів каменю будівельного на 54,2 млн м³, піску – на 3,8 млн м³, бурштину – на 12,5 т. [7].

Рис. 1. Індекси виробництва продукції видобувної промисловості в Рівненській області та в загальному по Україні у 2011-2015 роках, %

Мінерально-сировинне забезпечення Рівненської області дозволяє не тільки використовувати ресурси для своїх потреб, а й експортувати в інші країни світу. Так, наприклад, січень-листопад 2014 року питома вага експорту продукції видобувної промисловості (крім енергетичних матеріалів) у загальному обсязі експорту товарів Рівненської області становила 12,1%, у загальному обсязі імпорту – 1,3%. Основу експортних поставок (99%) мінеральних продуктів становить експорт солі, сірки, родючого шару землі та каміння (рис. 2).

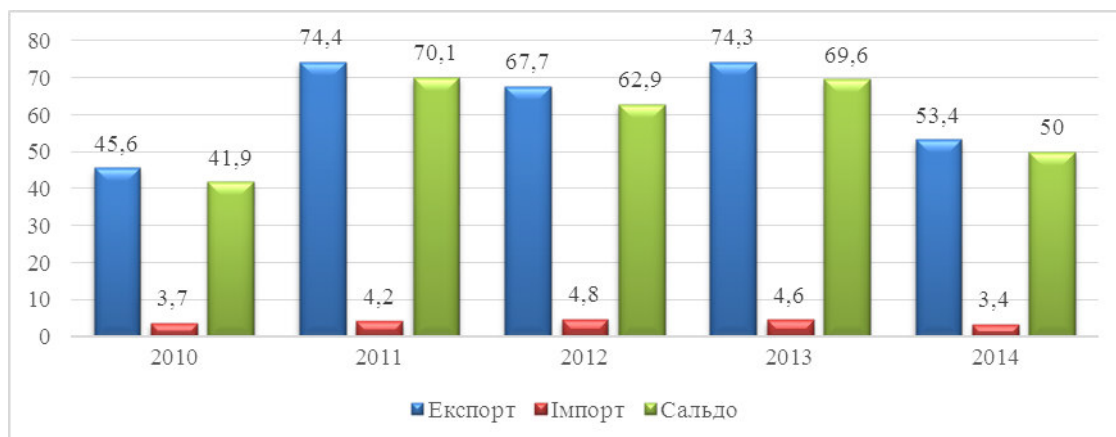

Рис. 2. Динаміка експорту-імпорту солі, сірки, родючого шару землі та каміння у 2010-2014 роках [7]

Аналізуючи мінерально-сировинний комплекс України та Рівненської області зокрема, можна виділити основні проблемні питання розвитку мінерально-сировинної бази:

- не відновлюваність природних мінеральних ресурсів, що визначають необхідність їх раціонального та ощадливого використання;
- недостатні інвестиційні надходження в розвиток гірничо-видобувних і переробних підприємств, розвідка та освоєння нових родовищ корисних копалин;
- недостатнє фінансування прикладних наукових досліджень, направлених на вивчення мінеральних ресурсів Рівненщини;
- фізичне старіння основних фондів гірничодобувних та переробних підприємств, їхнє недостатнє поновлення і переоснащення.

Висновки.

Проаналізувавши мінерально-сировинний комплекс Рівненщини, можна зробити висновки, що в області зосереджені досить потужні поклади корисних копалин. Відбуваються розробки родовищ будівельного каменю, торфу, крейди, будівельного піску, лицювального каменю, польового шпату, цегельної сировини, дорогоцінного каміння (бурштину) та ін. Забезпечення мінеральними продуктами такими як сіль, сірка та каміння дозволяє не тільки задовольнити потреби населення та й експортувати в інші країни світу.

Список використаних джерел:

1. Ігнатюк Р. М. Застосування схеми купного викупування для мідних трапових комплексів України / Р. М. Ігнатюк // Матеріали науково-технічної конференції «Гірничо-металургійний комплекс: досягнення, проблеми та перспективи розвитку 2011». – Кривий Ріг : КТУ, – 2011. – С. 13.
2. Мельничук В. Г. Нові стратони у вендських міденосних трапах Волині / В. Г. Мельничук [та ін.] // Зб. наук. праць УкрДГРІ, 2007. – № 2. – С. 42-46.
3. Знаменская Т. А. Палеотектонические условия формирования вольнской серии Вольно-Подоллии / Т. А. Знаменская, Л. В. Коренчук, В. Л. Приходько // Геол. журн. – 1993. – № 3. – С. 133-140.
4. Мельничук В. Г. Західнобузький траповий комплекс нижнього венду та його міденосність / В. Г. Мельничук // Геолог. журн. – 2009. – № 1 – С 42-49.
5. Мінерально-сировинна база [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org>.
6. Основні родовища корисних копалин України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.geo.gov.ua/oglyadov-geologchn-karti.html>.
7. Добувна промисловість Рівненщини [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.investinrivne.org/branches_for_investment/natural_resources_mining_and_processing/